

פרשת בלק

תשע"ח

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", אומר בלעם בברכתו (במדבר כג, כא).
חז"ל מושלים על כך משל לבן מלך, שהיו לו שני ידידים, אחד אמיתי ואחד שאינו אמיתי.

ידידו האמיתי יועץ לו להתנהג כראוי, מפני שהוא בן מלך. הוא אומר לו שעליו להתנהג כפי שמתאים לבן מלך, להתנהג כך שגם העם ישמח במלכות שלו. להתנהג כמו שצריך!

לעומתו אומר לו הידיד הצבוע שהוא בן מלך! הוא יכול לעשות ככל העולה על רוחו, אף אחד לא יגיד לו איך להתנהג.

כך משה ולהבדיל בלעם.

משה אומר לעם ישראל (דברים ו, טו): **"כי א-ל קנא ה' א-לקיך בקרבך פן יחרה אף ה' א-לקיך בך והשמידך מעל פני האדמה"**.

הוא מתרה בהם שלא יעשו ככל העולה על רוחם. הם עמו של השם! עליהם להתנהג כך. הוא אומר להם: אם תעשו עוונות תענשו! אם תעשו כך וכך תהיו חייבים כרת, אם תעשו כך וכך תהיו חייבים מיתת בית דין וכו'.

לעומתו, בלעם אומר על עם ישראל: **"לא הביט און ביעקב"**, ה' לא ידקדק עליכם, **"לא ראה עמל בישראל"**. בלעם הוא החבר הצבוע.

אבל אנחנו אומרים את הפסוק שאמר בלעם במלכויות בראש השנה, אז כנראה שזה כן פסוק טוב.

בנוסף, ה' שם את הדברים בפיו! הוא לא אמר זאת מעצמו, אז מה הפשר של דברי חז"ל?

אמנם נכון שה' שם את הדברים בפיו, אבל לא בליבו, את הכוונות מכניס בלעם כרצונו. ה' ציווה עליו לברך **"לא הביט און ביעקב"**, אבל בלעם ברך בדרך כזו שיש בה צד רע. הוא התכוון לרעה, שעם ישראל יכשלו על ידי כך.

חז"ל אומרים (סנהדרין קה ע"ב) שכל ברכותיו של בלעם לישראל נהפכו לקללה בסופו של דבר. הדברים היו דברי ה', אבל הלב של בלעם פעל, הוא הכניס את הלב שלו, את הכוונות שלו לקללה, על אף שהיו הדברים דברי ה'.

רק על **"מה טבו אהליך יעקב"** הלב שלו לא הצליח לפעול ולכן לא נהפכה ברכה זו לקללה.

כל הברכות שבלעם אמר לא שינו את דעתו של בלעם, זה לא משכנע אותו שצריך לברך את ישראל.

לכן הוא ממשיך לנסות להחטיא את ישראל. הוא רואה שטוב בעיני ה' לברכם, אבל זה לא משנה לו, הוא שונא את עם ישראל עד הסוף. תימה איך נביא ה' יכול לעשות כל כך נגד רצון ה'. בלעם עם עצתו הצליח להפיל רבבות מישראל.

אלמלא פנחס וקנאותו, היה בלעם משמיד בכך את ישראל, כך מעיד ה' – **"וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתִי"** (במדבר כה, יא).

אחרי שכבר נפסקה המגפה ומשה שולח חיילים להילחם במדין, חז"ל אומרים (ספרי מטות, קנז) שבלעם פוגש אותם בדרך ואומר להם שאין להם סיכוי לנצח את מדין, כי כשהיו שישים ריבוא לא יכלו נגדם, אז איך ינצחו אותם עכשיו אחרי שרבים מהם מתו?

הוא בא על ענשו שם. הם הרגו אותו יחד עם מלכי מדין. הוא היה רשע מתחילתו ועד סופו.

אנשים מתפעלים מהנס שהאתון של בלעם דיברה, אבל האמת היא שנס יותר גדול הוא שבלעם מתנבא.

ממדרגת חי למדבר, לעומת ממדרגת בן אדם למדגה הכי גבוהה בסולם של רבי פנחס בן יאיר (עבודה זרה כ ע"ב). בלעם מדלג על **"זהירות מביאה לידי זריזות וכו"**. בפרשה הזאת אנחנו רואים גם את הגדלות של בלעם.

אם אתון הייתה מדברת אלינו היינו בורחים, אבל הוא לא. הוא מבין שכמו שהוא יכול לדבר כך גם האתון יכולה לדבר, ה' שם פה לאדם ויכול לשים גם פה לאתון. אבל לקחת ללב שה' לא עושה את הניסים סתם, אלא כדי שלא יקלל את היהודים, את זה הוא לא לקח ללב.

פרשה זו היא פרשה טובה לישראל, אבל מיד אחרי זה בא הקלקול הגדול בשיטים, בו עשרות אלפים נהרגו בגלל עצתו של בלעם.

זה מראה שאפילו דור גדול שכזה, דור דעה, גדולי תלמידיו של משה רבנו יכולים להתקלקל. היצר הזה כל כך גדול, צריך מאוד להיזהר ממנו.

צריך משמרת למשמרת נגד היצר הזה, רבבות מישראל נהרגו בגלל העצה המרושעת של בלעם.

תלמידי משה רבנו, אוכלי מן, יש להם בכל זאת יצר הרע כל כך גדול. הם עובדים לבעל פעור, עבודה מאוסה כל כך.

כל עבודה זרה שהיא איכשהו מכבדת את האליל, כבוד לא מוצדק אבל נותנת לו מידה של כבוד. אבל בעל פעור זו עבודה זרה שמבזה אפילו את אלילה. התורה אומרת (במדבר כה, ג): **"וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר"**. הם ממש נצמדים לבעל פעור.

יש מחלוקת בגמרא (סנהדרין סד ע"א) איזו מילה מורה על קשר הדוק יותר, **"וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר"** או **"וְאִתָּם הַדְּבָקִים בָּהּ אֶל-לִקְיָם"** (דברים ד, ד)!

פרשת בלק ♦ ומפז רב

על כל פנים, היצר הזה גדול כל כך, שהפיל דור כזה גדול, שלמד תורה הרבה והכיר את משה רבנו.

קשה להבין את זה.

צריך מאוד להישמר מפני הדבר הזה. שמירת העיניים, שמירת המחשבות, כמה שיותר שומרים יותר טוב.

תשע"ט

"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (במדבר כג, כא).

אמרו חז"ל: משל לבן מלך שהיו לו שני ידידים, ידיד אמיתי וידיד מזויף.

הידיד האמיתי אומר לו: אתה בן מלך, אתה צריך להתנהג כפי שראוי! לא לפגוע בשום בן אדם, לא לפגוע בשום רכוש - להתנהג כמו שצריך, כפי שמתאים לבן מלך להתנהג. הידיד המזויף אמר לו: אתה בן מלך, מי יעיז להגיש נגדך טענות? אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה!

הכוונה שלו שיסלקו אותו כך מהמלכות, אם יתנהג כמו פרא אדם יסלקו אותו מהמלכות.

אז משה הוא הידיד האמיתי. הוא אומר לנו 'זה אל תעשו וזה אל תעשו', **"קדשים תהיו"** (ויקרא יט, ב), הכל כפי שצריך להיות, אז הקדוש ברוך הוא יתן לנו כל טוב.

בלעם אומר: אין לכם מה לפחד, **"לא הביט און ביעקב"**, תעשו מה שאתם רוצים, **"לא ראה עמל בישראל"**.

ה' לא יעשה איתכם חשבון.

אמנם הדברים נאמרו לו ברוח הקודש, אבל כוונות הוא הכניס משלו גם כן.

אנחנו אומרים את הפסוק הזה במלכויות בראש השנה, אבל כוונות בלעם הכניס, גם כוונות לא טובות.

שזה מטרתו של בלעם, להחטיא את ישראל. זו העצה שהוא נותן אחר כך לבלק, **"לכה**

איעצך" (במדבר כד, יד) - זו העצה להחטיא את ישראל עם בנות מואב, וכך היה.

העצה הזאת הצליחה בצורה לא תאומן. יותר מרבע מישראל נהרגו על ידי שופטי ישראל על החטא הזה של בנות מואב.

זה קשה להבין את זה.

דור שכל כך דבוק בתורה, משה הולך איתו, אהרון הולך איתו, עמוד אש ועמוד ענן והכל, והם כל כך קרובים לה' - ורק רואים איזה שיקצעם מעורטלות, אז זה משפיע

לגמרי. איבדו את כל העשתונות.

זה מדהים עד כמה יצר הרע שולט על בני אדם.

צריך לקחת מזה מוסר, שאם בדור כזה היה כישלון כל כך גדול, שנתחייבו מיתת בית דין, שעבדו לפעור מרוב תאוה לשיקצעם, אז כמה צריך להיזהר בזה אצל אנשים

כמונו.

לא לראות מה שלא צריך לראות, לא לחמוד מה שלא צריך לחמוד. זה דבר נורא, ההצלחה של בלעם כאן היא הצלחה נוראה. ואחר כך הלך לבקש שכר ממדיין על שהפיל מישראל כל כך הרבה אנשים. מדין משתתפים ביצר הרע, כבר מההתחלה רצו להחטיא את ישראל, רק קודם ראו שמבלעם אין תקווה אז הסתלקו. אבל ברגע שבלעם נותן עצה כזו אז גם מדין שמחים להשתתף בזה, וגם קיבלו אחר כך את העונש, **"צָרוֹר אֶת הַמְּדִינִים"** (שם כה, יז). הסכנה הזאת סכנה נוראה של כישלון. אם העיניים של בן אדם חומדות, הוא יכול להיות תלמיד חכם והכל - העיניים מכשילות אותו. כישלון גדול כל כך, שכל כך הרבה אלפים מתו מישראל. זמרי בן סלוא היה זקן בן למעלה ממאתיים שנה ונכשל בחטא הזה, החטיא את הרבים. אין שום הבטחות ליצר, לכן צריך להתפלל לקדוש ברוך הוא ולהיזהר מלחטוא. לשמור מאוד את העיניים שלא להיכשל.

לא לחשוב תמיד ש**"לא הִבִּיט אֶן בַּיַּעֲקֹב"**, לחשוב תמיד על זה ש**"ה' אֵל-לִקְוֵי עַמּוֹ וַתְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ"**.

צריך להיזהר כמו שמשה מזהיר אותנו - להיות קדושים, ככה להיות עם ה'. רק בדרך הזאת אפשר להצליח.

להיות עם עצות כמו של בלעם - אין שום דרך להצליח.

אין לנו פנחס שיקנא קנאת ה'. כל אחד לעצמו צריך להיות הפנחס של עצמו, לקנא קנאת ה' של עצמו.

ואז נזכה שיתקיימו בנו הדברים שבלעם אומר לטובה, ש**"ה' אֵל-לִקְוֵי עַמּוֹ וַתְּרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ"**.

ברשות ראש הישיבה שליט"א.

שמעתי ממורי ורבי, רבי גדליה אייזמן זכרונו לברכה, שהוא אמר שמתפעלים מזה שהאתון דיברה - כמה יותר צריך להתפלא מזה שבלעם דיבר.

שהמדרגה מבעל-חי למדבר זה מדרגה אחת, אבל מבן אדם רגיל עד להיות נביא - זה סולם שלם של מדרגות: **"תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות"**, וכן הלאה עד רוח הקודש (עבודה זרה כ"ב).
זה המון מדרגות, זה הרבה יותר מאשר מחמור עד מדבר.

אז באמת צריך להבין, זה הכל ניסים שה' עשה.

למה היה צריך את זה? בשביל חיבתם של ישראל.

אז שהגוי ידבר מה שהוא רוצה, ילך לגיהנום אחר כך, אבל שידבר מה שהוא רוצה וה' יעשה מה שהוא רוצה?

מה אכפת לקדוש ברוך הוא שבלעם יקלל? הקדוש ברוך הוא יעשה מה שהוא רוצה. אז רואים שזה לא כך, שהיה כוח רוחני חזק לבלעם, שניתן לו הכוח הרוחני הזה. אז ה' יכול לעשות ניסים גם נגד זה, אבל זה כבר נס יותר גדול. שבלעם יקלל וה' לא ישמע - זה נס יותר גדול, אז כבר הנס יותר קטן לעשות שבלעם יברך, שזה גם כבוד לישראל - שבלעם לא יכול לפתוח את הפה נגדם.

כל הפרשה הזאת הרי נאמרה לכבודם של ישראל.

כי ישראל בכלל לא ידעו מה שנעשה בארץ מואב, אם בלעם מדבר או לא מדבר.

לא היה עיתון בוקר שיספר מה בלעם אמר. בלעם מדבר והיהודים בכלל לא יודעים מזה.

אלא, משה רבנו ברוח הקודש - הוא יודע כל מה שבלעם אמר.

אז לכן הוא גם יודע להגיד אחר כך ש"הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם" (במדבר לא, טז), שהוא יודע את כל זה.

היהודים מסתמא לא יודעים את כל הדברים האלה.

כל הפרשה הזו נאמרה לכבודם של ישראל, שיראו כמה הם אהובים לקדוש ברוך הוא. ש"לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" (במדבר כג, כא), שהגוי לא יכול לפתוח את הפה נגדם.

ה' יכול גם לעשות שהגוי ידבר והוא לא יקיים, אבל זה יהיה נס יותר גדול. עשה נס יותר קטן, שהגוי יהיה מוכרח לדבר מה שה' רוצה.

ברשות ראש הישיבה שליט"א.

כתוב (במדבר כב, יח): **"וַיַּעַן בַּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדַי בִּלְקָ אִם יִתֵּן לִי בִלְקָ מֵלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אֵינְכֶל לְעֵבֵר אֶת פִּי ה' אֶל-לִקְי לַעֲשׂוֹת קְטָנָה אוֹ גְדוֹלָה"**.

אומרים חז"ל (אבות דרבי נתן נוסחא ב מה) על זה, שבלעם הייתה לו נפש רחבה, והוא רוצה **"מלא ביתו כסף וזהב"**.

כמו שרש"י מסביר, שהוא אומר שאם בלק יתן לי כך וכך זה יותר טוב בשבילו מאשר לשכור צבא.

בעזרת צבא - או ינצח או לא ינצח, איתי הוא ודאי ינצח.

אז יש לו נפש רחבה, הוא רוצה **"מלא ביתו כסף וזהב"**.

חז"ל מספרים (אבות ו, ט) על רבי יוסי בן קסמא שפעם הלך בדרך, ואמר לו בן אדם אחד:

"רצונך שתדור עמנו במקומו ואני אתן לך אלף אלפי דינרי זהב ומרגליות?"

ורבי יוסי בן קסמא ענה לו: **"אפילו אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות**

שבעולם, איני דר אלא במקום תורה".

אז מה, אז נגיד שחס ושלום גם לרבי יוסי בן קסמא הייתה נפש רחבה, שהוא רוצה **"כל**

כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם"?

שיש לו נפש רחבה חס ושלום?

אז אולי מותר לומר, שרמוז בטעמי המקרא חילוק.

הרי בלעם אומר את הפסוק הזה פעמיים:

פעם אחת כששלוחי בלק באים אליו,

ופעם שנייה בסוף אומר (במדבר כד, יב-יג): **"הלא גם אל מלאכיה אשר שלחת אלי דברתי**

לאמר. אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל וכו'".

אבל יש הבדל: בפעם הראשונה זה עם אתנחתא, בפעם השניה זה עם זרקא-סגול.

מה הפשט?

בפעם הראשונה, כשהשלוחים באים אל בלעם, הוא אומר: **"אם יתן לי בלק מלא ביתו**

כסף וזהב".

הוא לא אומר את זה בתור איזה דבר מופרך, הוא אומר - זו התשובה.

אתה אומר ש"כַּבֵּד אֶכְבְּדָהּ" (שם, יא) - בסדר, **"אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב"**.

רק לצערי הרב **"לא אוכל לעבר את פי ה'",** צריך לשאול את הקדוש ברוך הוא.

אבל הוא מצפה שיוכל להערים בדבר הזה, כמו שרש"י מסביר.

אבל בפעם השנייה, הוא כבר ראה שהוא לא הצליח להערים.

שם הוא לא אומר את זה בצורה כזו, שם הוא אומר כפשוטו: **"אם יתן לי בלק וכו' לא**

אוכל לעבר את פי ה'".

שם זה כפשוטו.

אבל בפעם הראשונה הוא אומר את זה בתור קביעה, שהוא מסכים ללכת **"אם יתן לי**

בלק מלא ביתו כסף וזהב".

